

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

1. V. aliquam supernaturalem perfectionem habeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

Bonauent. Bonauentura supra, hunc actum negat esse in Beatiss. Sed non est Deo difficile, facere, ut aliquis sapiens humor sit intra organum gustus, qui sensum illum possit intentionaliter afficere, ut D. Thomas dixit.

Obiectio. Dices, Ergo esse poterit in corpore glorioso delectatio ex tactu & gustu proueniens: consequens autem videtur inconueniens. Quia huiusmodi delectatio indecens esse videtur, nec est finis actionis rectæ. sed potius est propter actionem, ibi autem talis delectatio, non est necessaria propter aliquam actionem, neque propter se est expetenda, quia hoc non est rationi consentaneum. Vnde D. Thom. quarto contra Gentes cap. 83. simili fere discursu concludit, in corporibus gloriosis non esse futuras delectationes venereorum, & omnes rationes, quas ibi adducit, & que videntur procedere de omni delectatione tactus, & gustus. Respondetur delectationes horum sensuum honestissimas, ac decentissimas non repugnare corpori glorioso, neque esse præter rationem, sed potius admodum rationi consentaneas, quia non propter se expetuntur: sed ut omnibus modis magis glorificetur Deus, ut recte Laurentius Iustinianus loco supra citato indicauit. De quibus etiam intelligi possunt, quæ ex Nazianzeno, & Anastasio supra retulimus, & quod nomine Augustini dicitur libr. de spiritu & anima capit. 64. Ibi erunt bona corporis, & anime, qualia oculus non vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis cogitauit. Quid enim amas caro mea? quid desideras anima mea? Ibi est, quid quid amatis: ibi est, quid quid desideratis. Si delectat pulchritudo, fulgebunt iusti sicut sol: si quelibet munda voluptas, torrente voluptatis deitatis sua potabit eos Dominus. Quæ fere verba transcripsit Ansel in prologo cap. 25. Vnde in lib. de similitudinibus cap. 48. 55. & 57. pulchritudinem, & voluptatem corporis ponit inter partes beatitudinis quando talia sunt, ut in eis, vel ex eis nulla Dei offensio contrahi possit. Denique potest hoc à contrario confirmari. Nam damnati post resurrectionem sensu tactus percipient sensibilem ignem, ex quo, dolore sensibili afficientur, ergo corpus gloriosum multo magis percipere poterit aliquod obiectum, quod purissimam aliquam voluptatem parere possit. Si enim in damnato omnes sensus pœna torquentur: cur non magis in beato voluptate perfundentur? D. Thom. igitur dicto lib. 4. contra Gentes: loquitur de materialibus delectationibus ciborum, aut venereorum, quæ vel non decent, vel non spectant ad statum beatorum. Vltimo ex his constat, esse in corpore Christi glorioso spiritus vitales, & animales. Quia hi necessarij sunt ad operationes sensuum, & vitales motus exercendos. Erunt autem hi spiritus in corpore glorioso incorruptibiles, ut patebit ex disputatione sequenti. Quia in illis corporibus non est futura alteratio, item ergo spiritus semper permanebunt, & per diuersas corporis partes virtute animæ vltro, citroque discurrent.

DISPUTATIO XLVIII.

In quinque Sectiones distributa.

De supernaturali perfectione corporis Christi post resurrectionem.

IN superiori disputatione explicuimus naturalem perfectionem, quæ Christi corpus habet in gloria, & obiter attigimus nonnullas perfectiones supernaturales, præsertim exiis, quæ pertinent ad actus secundos sensuum externorum, vel internorum, quæ ad animam potius spectant. Quamuis quia per corpus exercentur, simul cum facultatibus corporis computentur, & explicantur. Superest igitur, ut dicamus de perfectionibus super-

naturalibus, quæ sunt in corpore Christi per modum actus primi, seu bonæ dispositionis superantis naturam, seu per modum aptitudinis ad motum aliquem corporis, vel modum aliquem existendi, vel agendi corporis supernaturalis. In qua re primum inquirendum in communi est, an data sit corpori Christi huiusmodi perfectio. Deinde in particulari qualis, & quoruplex sit. De qua tractare solent Theologi 4. d. 44. & 49. nos autem hoc loco eam expediendam censuimus. Primo, quia non est in animo post tractatum de sacramentis instituere disputationem de quatuor nouissimis, quam Theologi in fine Quarti tractare solent. Quia omnia, quæ in eo loci dicuntur, pertinent vel ad materiam de beatitudine, vel ad materiam de pœnis peccatorum, quæ sufficienter in 1. p. & in 1. 2. traduntur. Præterea, quæ de purgatorio, & suffragiis mortuorum in 4. tomo huius 3. p. dicta nobis sunt, & quæ in fine huius de secundo Christi adueni ad iudicium differemus. Deinde, quia corpus Christi Domini gloriosum primum exemplar est omnium perfectionum, quæ si in ipso recte explicantur, facile poterunt cæteris omnibus accommodari.

SECTIO I.

Utrum corpus Christi post resurrectionem, aliquam supernaturalem perfectionem, seu disputationem habuerit.

QUOD resurgentium corpora futura sint altiori, ac perfectiori modo perfectæ, ac disposita, quam sint hæc nostra, tam fuit semper constans, ut inde sumplerint aliqui hæretici occasionem negandi veritatem materialium corporum in hominibus resurgentibus, ut Euthychius, qui (ut refert Greg. 24. Moral. c. 29.) negauit, corpus humanum post resurrectionem futurum esse carneum, & ante ipsum Origines, ut refert Epiphanius, ex Methodio hæresi 64. & in epistola ad Ioannem Ierofolymitanum, quæ est 60. inter epistolas Hieronymi, & Hierony. epist. 61. aduersus eundem Ioannem, & Isidorus libr. de doctrina & fide cap. 6. & Theophyl. 1. ad Corinth. 15. Qui sumplerunt occasionem errandi ex quibusdam locis Pauli præuile intellectis, ut est illud. *Seminatur corpus animale, surget autem spirituale*: & illud, *Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt*: quæ in superioribus tractata sunt, & in sequentibus ad veritatem Catholicam confirmandam illis vtuntur. Addit etiam potest ratio in horum fauorem, quia non potest, seruata corporis natura, conditiones naturæ contrarias idem corpus suscipere: sed corpus gloriosum ita erit supernaturaliter perfectum, ut habeat conditiones contrarias nostro corpori, quales sunt esse spirituale esse incorruptibile, esse perspicuum, esse penetrabile, & similes, erit ergo alterius naturæ. Non constat autem, an isti hæretici posuerint hanc corporis diuersitatem in ipsa materia, ut scilicet putauerint, corpus Christi post resurrectionem non habuisse substantiam suam ex materia hac generabilem, & corruptibilem: sed ex alia cœlesti, aut certe ex nulla materia, quæ propriæ quantitati subiaceat. An vero forum in accidentibus, & dispositionibus materialibus hanc diuersitatem constituerint: hoc (inquam) mihi non constat, neque ipsi fortasse explicauerunt, aut intellexerunt.

Alij vero hæretici, ut veram corporis naturam post resurrectionem seruandam esse tuerentur, nullam aliam perfectionem quam omnino materiale, & naturalem ibi tribuebat, neque aliud felicitatis, aut voluptatis genus, quam quod ex rebus corruptibilibus, earumque naturali vfu, & alteratione consurgit. Ita refert Dionysius c. 7. Eccles. Hierar. par. 1. eundemque errorem tribuit Cherintho Dionysius Alexand. apud Eusebium lib. 3. Histor. capit. 22. aia. Nicephor. libr. 3. capit. 14. & August. hæresi 8. & August. Isidor.

Isidor. libr. de doctrina, & fide c. 24. Posset etiam re-
cenferi hoc loco error Chiliaſtarum, diſtinguen-
tium duplicem reſurrectionem, primam per mille
annos duraturam in terrenis, ac temporalibus vo-
luptatibus, quibus Sancti cum Chriſto gaudebunt,
poſtquam futura ſit alia celeſtior, atque diuini-
perpetuo duratura. Nā ex hoc errore ſequitur, cor-
pus Chriſti adhuc eſſe in priori diſpoſitione imper-
fecta, quaſi expectans tempus illud primæ reſurre-
ctionis. Sed non eſt huius loci hæc perſequi, tractan-
da enim ſunt diſp. 50. ſect. 8.

Donā ſuper
naturalia
corporis
Chriſti re-
ſurgentiſ
qualia
Matth. 22.

Dicendum ergo eſt, corpus Chriſti Domini in re-
ſurrectione ſua ornatum fuiſſe variis donis, & qua-
litate ſupernaturalibus, præfertim illis quatuor,
quæ ab omnibus Catholicis agnoſcuntur, claritate,
impafſibilitate, agilitate, & corporis ſubtilitate. Hæc
aſſertio eſt certa ſecundum fidem, quæ in primis in
genere probari poteſt illis verbis Chriſti. In reſurre-
ctione neque nubent, neque nubentur: ſed erunt ſicut Angeli
Dei in celo. Quibus quoque conſentanea ſunt illa
Pauli. *Seminatur corpus animale, ſurget autem ſpirituale.*
Huiusmodi enim condito non eſt corpori hominis
naturalis: eſt ergo habiturum hoc corpus ſtatum
aliū, ac perfectionem, naturam ſuperantem.
Supponimus autem, quidquid perfectionis in ſcri-
ptura dicitur de corporibus reſurgentium, maxime
in Chriſti corpore verſificandum iri. Nam ſumma laus
aliorum corporum eſt, quod ſint reſormanda, & con-
figuranda corpori claritatis Chriſti, ut dicitur ad Philip-
penſes.

Dos clarita-
tis in corpo-
ribus beato-
rum.

1 Cor. 15.
Philip. 3.

Secundo ſigillatim colliguntur hæc proprietates
ex ſcriptura. Nam de claritate ſunt expreſſa prædi-
cta verba Pauli ad Philip. 3. *Reformauit corpus humili-
tatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.* Quam cla-
ritatem, nomine gloriæ, intelligitur ſignificaffe Paul.
1. ad Corint. 5. cum dixit, *ſeminatur in ignobilitate, ſur-
get in gloria.* Nam de hac gloria præmiſerat idem A-
poſtolus. *Alia quidem celeſtium corporum gloria: alia
terreſtrium: alia claritas ſolū, alia claritas lune: alia cla-
ritas ſtellarum. Stella enim diſſert ab ſtella in claritate, ſic
& reſurrectio mortuorum.* Tribuit ergo Paulus clarita-
tem corporis reſurgentium, diuerſam tamen, pro
diuerſitate meritorum, & operum. Vnde eleganter
Auguſt. epiſt. 146. ad Conſentium, tractans illa verba
Pauli. *Seminatur corpus animale, ſurget ſpirituale* (in-
quit) *In his verbis Apoſtoli, nunquid ſas eſt putare, melius
corpora noſtra reſurrectura, quam Chriſti, cum de illo ſit
propoſitum exemplum, quod fideliter intendere, & per eius
gratiam ſperare debeamus? Et cætera quæ eleganter pro-
ſequitur Auguſt. ſeu author libr. de cognitione veræ
vitæ ca. 46. Vbi de eadem claritate intelligens verba
Chriſti Matth. 13. Fulgebunt iuſti, ſicut ſol, inquit, quo-
modo Paulus eos ſtellis comparat. Et reſpondet,
quemlibet, vel minimum beatum fore lucidum ve
ſolem, Paulum vero ad eorum varios gradus expli-
candos uſum fuiſſe comparatione ſtellarum. Quia
in hac claritate tantum quiſque ab alio pro meritis diſſert,
quantum ſtella ab ſtella: corpus autem Chriſti tantum in
hac claritate omnia excellit, quantum creator creaturas
excellit. Eundem locum tractans Auguſt. ſerm. 134. de
tempore. Videtis (inquit) quia promiſſa eſt Sanctiorum
corporibus claritas & diuerſa ſpecies claritatis, quia diuer-
ſa ſunt merita charitatis. Et eodem modo intellexit
hunc locum Hierony. Amos 5. & Theodor. 1. ad Co-
rint. 15. & ibi Ambroſ. & optime Anſel. His vero re-
ſimoniis adiungi poteſt, illud Daniel. 12. *Multi de iſtis
qui dormiunt in terra puluere, euigilabunt, alij in vitam
aternam, & alij in opprobrium. Qui autem docti fuerint,
fulgebunt tanquam ſplendor firmamenti, & qui ad iuſti-
tiam erudiunt multos, tanquam ſtelle in perpetuas æterni-
tatis. Nam hoc loco ſermo eſt de ſplendore, & cla-
ritate corporum, in qua dicit Daniel fore diuerſam
reſurrectionem bonorum à malorum reſurrectione,
ut ibi notant expoſitores, & Hierony. epiſt. 103.
ad Paulinum, & Clemens lib. 1. conſtit. cap. 6. alias 8.
Fr. Suarez. tom. 2.**

Auguſt.

Auguſt.

Matth. 13.

Claritas in
corpore
Chriſti glo-
rioſa quanta

Auguſt.

Hieron.
Theod. r.
Ambroſ.
Anſelm.
Dan. 12.

Hieron.
Clem. Pap.

A Ruſſinus in expoſitione Symboli, & Fulgentius li-
bro reſponſionum ad obiectiones Arianorum vbi
de eadem claritate explicat illud Pſalmi, *In ſplendori-
bus Sanctorum, &c.*

Ruſſi-
Fulgentius.
Pſalm.

Deinde de impafſibilitate, & immortalitate va-
ria ſunt, atque expreſſa ſcripturæ teſtimonia. Nam
in primis de Chriſto dixit Paul. ad Rom. 8. *Chriſtus
reſurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non
dominabitur.* Quibus verbis docuit, ad vitam im-
mortalem reſurrexiſſe. Et idem Chriſtus de ſe dixit
Luc. 24. *Nonne oportuit pati Chriſtum, & reſurgere à
mortuis, & ita intrare in gloriam ſuam? quæ æterna lan-
ne & immortalis eſt.* Vnde generaliter de omnibus
dixit Chriſtus Matth. 25. *Surget in vitam æternam.* Et

Dos impoſ-
ſibilitatis in
corpore
Chriſti glo-
rioſo.
Rom. 6.

Luc. 24.

B ideo vniuerſaliter ait Paul. *Seminatur in corruptione,
ſurget in incorruptione: & infra, Caro, & ſanguis regnum
Dei poſſidere non poſſunt.* Et explicans quid nomine car-
nis & ſanguinis intelligat, ſubdit. *Neque corruptio incor-
ruptionem poſſidebit, ut nō intelligatur excludi à regno
Dei ſubſtantia carnis, & ſanguinis: ſed mortalitas.*

Matth. 25.

2 Cor. 15.

Quapropter ſubdit inferius, *Oportet, corruptibile hoc
induere corruptionem, & mortale hoc induere immorta-
litatem.* Quod autem hæc immortalitas futura ſit
cum omnimoda impafſibilitate, optime explicuit
Ioann. Apoc. 7. dicens. *Non eſurient, neque ſitient am-
plius, nec cader ſuper illos ſol, neque vllus eſtus.* Quoniam
agnus, qui in medio throni eſt, reget illos. Et cap. 22. *Abſter-
get Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & mors vltra
non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra,
quæ prima abierunt.* Quæ omnia ſere eiſdem verbis
promiſerat Deus per Iſaiam cap. 25. & 49. vtrique no-
tarunt Cyril. Hieronym. Theodoretus.

Iſai. 25.

Cyril.

Hieron.

Theodor.

Præterea de agilitate ſunt etiam non obſcura ſcri-
pturæ teſtimonia. Paulus enim 1. ad Corint. 15. ait. *Se-
minatur in infirmitate, ſurget in virtute: ſeminatur cor-
pus animale, ſurget ſpirituale.* Et ex utroque verbo po-
teſt colligi hæc agilitas. Nam ſicut ſpiritus facillime
ab vno alium locum tranſit: ita & ſpirituale cor-
pus. Quod propterea etiam dici poteſt, *ſurget in vir-
tute*, qua ſine vlla difficultate, aut deſatigatione poſ-
ſit, quo voluerit, ſe mouere. De quo recte intelli-
gitur illud Iſai. 40. *Qui ſperant in Domino, mutabunt for-
titudinem, aſument pennas, ſicut aquile, current, & non
laborabunt, ambulabunt, & non deſicient.* Quamuis e-
nim hæc verba de tempore huius vitæ ſuo modo in-
telligi poſſint, optime vero de corporibus reſurgen-
tium explicantur ab Aug. epiſt. 79. ad Iſychium, &
Hilario Pſalm. 138. circa illa verba, *ſi ſum pſero pennas
meas diluculo, quæ de Chriſto intelligit. Qui cum ſum-
pſit pennas ſuas in reſurrectione, iam corpore non graua-
tur: & infra dicit, pennas hæc pertinere ad demutatio-
nem terrenorum corporum in ſpiritualem naturam: & po-
ſtea ſubdit. Meminit & alibi dicens, cum de ſpiritualem
indeſſa iam eternitate tractaret, pennigerabunt tanquam
aquile, naturam euolandi in celum in reſurrectionis demu-
tatione ſumpturi. A tēp de eadem dote optime intelli-
guntur verba Malach. 4. *Erortetur ſol iuſtitia vobis ti-
mentibus nomen meum, & ſanctis in pennis eius, & egre-
diemini, & ſalietis ut vituli.* Denique Sapientia 3. de
Beatis dicitur. *Fulgebunt iuſti: & tanquam ſcintilla in
arundinetis diſurrent.* Quibus verbis claritatis & agi-
litaris donum aperte ſignificatur, ut notauit Innoc. Innocent 3.
3. li. 4. de myſteriis cap. 12.*

Dos agili-
tatis in cor-
poribus Chriſti
reſurgentibus.

2 Cor. 15.

Iſai. 40.

Malach. 4.

Sap. 3.

E De ſubtilitate vero non eſt locus ita expreſſus in
ſcriptura. Res autem, quæ illa voce ſignificatur, ſatis
indicata eſt. Ut enim aliorum expoſitiones relin-
quamus, per ſubtilitatem corporis intelligimus vim
femouendi, & quocunq; ingrediendi, vel egredien-
dis alterius corporis impedimento, ſicut Chriſtus
ſuus egreſſus eſt clauſo ſepulchro, & ingreſſus ad di-
ſcipulos ianuſ clauſis. Hæc ergo proprietates indica-
tur à Paulo illis verbis 1. ad Corint. 15. *Seminatur cor-
pus animale, ſurget autem ſpirituale.* Hæc enim eſt pro-
pria ſpiritus conditio. Velocitas namque, & agilitas
quodammodo poteſt eſſe corporibus communis;

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

1 Cor. 15.

Xx 3 tranſire

transire autem absque impedimento corporis, proprium est spiritus. Item alia proprietates iam fuerunt à Paulo in aliis particulis expressae. Ergo, cum in hac particula aliquid particulare addere videatur, non potest commodius, quam de hac proprietate explicari, ut etiam Chrysostomus, & Theophyl. ibi indicant, & expressius Damas. lib. 4. de fide cap. 28. Vbi, licet sub illa proprietate corporis spiritualis intelligat etiam includi alias, praesertim quod sit impassibile, & infatigabile: tamen expresse exponit corpus spirituale, hoc est, subtile. Hoc enim significat spirituale, quale post resurrectionem corpus Domini erat, cum per ianuas claustrum transiit. Et eodem modo explicat spiritualia corpora resurgendum Anastasius Episcopus Antiochen. lib. 5. de resurrectione.

Tertio probatur assertio posita ex Patribus. Nam praeter citatos, cum exposuimus loca scripturae, August. 13. de Ciuit. ca. 18. late explicat dotem agilitatis, & lib. 20. c. 18. praeter hanc explicat dotem immortalitatis, & in Enchirid. c. 90. & lib. 23. de ciuit. c. ult. & clarius dicto lib. de cognitione verae vitae c. 45. & de spiritu, & anima, cap. 64. ceteras ponit proprietates. Quas etiam recte attigit Gregor. lib. decimoquarto Moral. capite vigesimo nono, alias 31. & lib. 18. capite 27. alias 31. & in expositione septimi psalmi poenitentiae in fine, Lactant. libro septimo Diuin. instit. capite 26. Cyrillus etiam Ierosolym. cap. 18. Resurgit (inquit) hoc corpus: sed non tale manebit, verum erit aeternum, & non amplius cibis opus habebit, neque scilicet ad ascensum. Fiet etiam spirituale & splendeat ut sol. Vbi duas proprietates subtilitatis, & agilitatis vno verbo, spiritualis corporis, quod sine impedimento moueri potest, complexus est. Latius haec explicuit Anselm. libro de similitudinibus cap. 48. & sequentibus, vbi quatuordecim ponit partes beatitudinis: quarum una est pulchritudo, ad quam corporis claritas pertinet: alia est agilitas, ad quam reuocatur fortitudo: alia est sanitas, & longauitas, quae ad impassibilitatem pertinent: alia est libertas, ad quam pertinet (ut ipse exponit cap. 53.) ut nihil obstat, vel impediatur, aut nos constingat, quae pertinent ad dotem subtilitatis, ut eodem cap. 45. late exponit, & exemplo Christi confirmat. Reliquae vero partes, quas ibi numerat, magis ad animum, quam ad corpus pertinent. Eadem prosequitur in prologo ca. 25. fere eisdem verbis, & Laurentius Iust. lib. de perfectione monasticæ conuersat. c. 23. & li. de triumphali Christi agone c. 26. Bonauent. in breuioliquio p. 7. c. 7. Hugo Victor. lib. 1. de anima c. 17. & lib. 4. c. 14. 15. & 16.

Quarto possumus rationem reddere huius assertionis ex D. Thom. 1. 2. q. 4. art. 6. Quia ad perfectam animae beatitudinem necessaria est haec corporis perfectio. Nam (ut ait August. 12. Gen. ad litteram cap. 35.) Si tale sit corpus, cuius sit difficile, & grauis administratio, auertetur mens ab illa visione summi calis, & ideo oportet, ut corpus fiat spirituale, ut anima angelis coaequata perfectum habeat naturae suae modum, obediens, & imperans tam ineffabili facilitate, ut sit ei gloria, quod arcana sunt. Quae ratio in primis non probat de dote claritatis, nec de dote subtilitatis, ut à nobis explicata est. Constat enim, quamuis corpus non esset lucidum, neque potens ad penetrandum alia corpora, potuisset nullam pati difficultatem, neque animam à visione Dei distrahere, aut retardare. Deinde non est intelligenda haec ratio, etiam ad alias dotes applicata, ac si illa corporis dispositio, vel facilitas fuerit simpliciter necessaria ad perfectam Dei visionem, ut videre licet in Christi anima, quae mortali corpori coniuncta, perfecta visione fruebatur. Ratio est, quia illa visio ita rapit mentem: & lumen gloriae, ac diuina essentia tantam necessitatem inferunt animae, ut si in perfectionibus semel afficiatur, nulla possit corporis molestia, vel afflictione distrahi, aut retardari. Intelligenda ergo est haec ratio de quadam prolatione magis congruente, & quodam-

modo connaturali. Nam anima coniuncta corpori corruptibili, ex natura rei ab illo pendet in suis operationibus, & ideo ex natura rei repugnat animae sic coniunctae ita eleuari ad actiones mentis, ut nullo modo possit difficultate corporis impediri. Quare ille status animae ita perfectus quasi natura sua postulat altiore statum corporis: requirit ergo corpus spirituale, non natura, sed potestate. Et hinc consequenter fit, ut cum immortalitate, & agilitate simul habeat subtilitatem. Tum quia haec est proprietas spiritus, quam consequenter participat corpus, cum spirituale fit: tum etiam quia quodammodo includitur in perfecta agilitate. Quia sicut velocius est motus, quando medium minus resistit, si cetera sunt paria: ita perfectior erit corporis agilitas, si per omnia corpora sine ulla resistentia possit percurrere. Tum denique, quia quodlibet impedimentum vel resistentia quandam ingerit difficultatem, & priuat quodammodo perfectam libertatem, & dominio. Igitur haec etiam proprietates pertinent ad omnimodam animae in dependentiam in omnibus suis actibus, ac motibus, ac si in corpore non existeret. At vero declaritate alia ratio reddenda est ex eodem D. Thoma cum August. epistol. 56. ad Dioscorum. Haec enim proprietates (ut D. Thom. verbis vtamur) non est requirit, ut dispositio antecedens ad conuenientiam animae statum in ordine ad suas operationes, sed est veluti dispositio consequens. Nam quia anima beata perfecta spirituali lumine plena est, ideo ex illo veluti redundat ad corpus lumen, & claritas illi proportionata. An vero haec redundantia sit per efficientiam seu emanationem physicam: vel solum secundum quandam congruentiam, & conuenientem dispositionem, dicemus seorsum sequenti.

Et ex hac ratione colligi potest, non solum perfectiones has esse conuenientes corpori glorioso (ut explicatum est) sed etiam esse sufficientes, neque alias requiri, quae ad has non possint facile reuocari. Corporis enim perfectio considerari potest, vel per se tanquam bona dispositio in ordine ad esse, seu ut conueniens ornamentum ipsius corporis, & ad hoc ordinatur claritas, quae pulchritudinem corporis illustrat, & consummat, estque veluti decentissimum corporis gloriosi indumentum. Huc etiam pertinet immortalitas, quatenus includit sanitatem integram, & optimam corporis dispositionem ad illius conseruationem sufficientem, additque vim quandam, quae haec sanitas, & dispositio integra, atque illa conseruetur. Quod explicari hoc modo etiam potest. Quia oportuit corpora gloriosa eleuari ad supermas perfectiones corporum, ut talia sunt: sed in corporibus magna imperfectio est corruptio, & ideo corpora caelestia habere in eo ordine supremum quandam gradum, quia sunt in corruptibilia. Inter qualitates etiam corporum lux perfectissima, & purissima censetur, oportet ergo, ut beata corpora in utraque harum perfectionum emineant. Rursus potest desiderari corporis perfectio in ordine ad animae functiones. Et ad hoc partim deseruit impassibilitas, quatenus operatio sequitur esse, partim consummatur haec perfectio per dotem agilitatis, quatenus anima vtitur corpore & organo suo, & instrumento, qui vsus perficitur per haec dona, ut optime, ac sine ulla impedimento fiat.

Dices, Etiam anima requirit corpus optime perfectum, ac dispositum, ut omnino illi subiaciat, tanquam formae suae: ex hac enim perfecta subiectione oritur alia subiectio perfecta in ordine ad operationes, ut D. Thom. notauit in 4. dist. 44. q. 2. ar. 1. q. 1. ergo ad hanc perfectionem requiritur alia dos. Rursus vtitur anima corpore ad operationes sensuum, & appetitus sentientis, ergo etiam ad hunc perfectum vsus requiritur specialem dotem. Ad priorem partem, D. Tho. citato loco reuocat illam perfectionem.

Chrysostom.
Theoph.
Damas.

Ana. Ant.

August.

Greg. Pap.

Lactant.

Cyrl. Ieros.

Anselm.

Laur. Iust.

Bonauent.

Hug. Vict.

D. Thom.

August.

Dotes gloriae
in corp. rib.
beatorum
necessariae
quomodo.

Augustin.
D. Thom.

Praeter quae
tuor dotes
gloriae nulla
alia in cor-
poribus bea-
torum per-
fectio neces-
saria.

Obiecta.

D. Thom.

Responsio.

fectionem in dotem subtilitatis. Nam quia subtile dicitur, quod est penetratiuum, & facile ad ima vsq; perumpit, ideo translatum est hoc nomen, *subtile*, ad significandum illud corpus, quod optime substat forme, & perficitur ab ea completissimo modo. Et hoc sequuntur Paludan. Soto, & alij. Sed reuera hæc perfectio magis videtur spectare ad dotem impassibilitatis, quatenus [vt diximus] includit perfectam corporis sanitatē, & optimam corporis dispositionem. Quin potius, si accurate distinguamus id, quod pertinet ad naturalem dispositionem corporis, & id quod est supra naturam, & hoc posterius solū nomine dotis significemus, illa perfectio corporis nō pertinet ad dotes, sed supponitur dotibus. Quia vt anima informet corpus, ex natura sua requirit certam dispositionem, vnde vt perfecte, ac plene informet, nihil aliud postulat, nisi perfectam dispositionem ac temperamentum. Quin etiam addo, quoad hunc effectum non posse iuari ab aliqua perfectione supernaturali corporis, nisi solum quoad durationem, seu cōseruationem. Nam quoad extensionem ex parte corporis non potest crescere hic effectus. Nam si corpus sit bene dispositū naturaliter in omnibus partibus suis, informari potest ab anima in eisdem partibus omnibus, imo necessario informabitur, si natura sua relinquatur. Ergo ex vitalis dispositionis est corpus subtile in prædicto sensu, seu penetratiuum, aut potius penetrabile ad animam: ergo subtilitas in dicto sensu non est dos supernaturalis. Neq; etiam potest crescere hic effectus intensiue [vt sic dicam] quia posita in corpore prædicta dispositione anima informat illud, & omnes, ac singulas partes eius, quam perfectissime informare potest. Neque enim illa informatio, in actu primo intendi potest, nec remitti: aut suscipere magis aut minus. Ergo, vt corpus perfecte subiiciatur animæ quoad informationem, nulla dos specialis requiritur, nisi in ordine ad durationem, & cōseruationē, quam confert impassibilitas.

Ad posteriorem partem aliqui docent, illam corporis habilitatem, vt perfecte seruiat operationibus sensuum, pertinere ad specialem dotem. Et Durand. censet, hanc esse dotem subtilitatis, quod non displicet Paludano, neque Soto omnino. Sed [si attentius res consideretur] hæc corporis perfectio non est distincta à supra enumeratis, nisi fortasse quatenus requirit aliquos habitus vel species sensibiles, seu phantasmatā, de quibus nunc non agimus. Quia potius annumerentur inter animæ perfectiones, & sub gratia, & scientia comprehenduntur, de quibus alibi dictum est. Quod vero præter hæc nulla noua perfectio in corpore requiratur ad prædictas operationes, sic explico. Nam in operationibus sensuum, vel appetitus, tripliciter possumus intelligere concurrere corpus: primo antecedenter, vt remouendo prohibens, vel applicando potentiam, vt v.g. quando aperit oculos, & quando conuertit faciem ad obiectum, & totum id, quod huiusmodi est, sit per mutationem localem, & ideo per dotem agilitatis perfecte seruit corpus hoc modo operationibus sensuum. Secundo concurrat corpus efficiendo ipsam operationem sensus. In quo concursu possunt multa considerari, præsertim tria. Primo receptio speciei, & aptitudo organi ad illam. Secundo spirituum vitalium, & animalium subministratio. Tercio effectio, & receptio ipsius operationis vitalis. Quoad primum, ex parte corporis nihil requiritur, præter optimū organi temperamentum, quod ex propriis, & connaturalibus dispositionibus confurgit. Quia species imprimitur potentie sine vlla resistentia, ac per se loquendo actione instantanea, & perfectiua. Et ideo si organum sit bene dispositum, fiet species omnino perfecta, iuxta naturalem virtutem obiecti. Quoad secundum vero, præter substantialem perfectionem, & natura-

lem vim agendi ipsorum spirituum, solum conferre potest agilitas, vel subtilitas vt velocissime, & sine impedimento ministrentur. Impassibilitas vero conferret, vt spiritus immutabilis, ac semper idem perseuerent, ac sine vlla naturalium facultatum lassitudine communicentur. Quoad tertium denique nihil aliud requiritur, quam naturalis perfectio potentie. Quia positis omnibus alijs requisitis sine vlla difficultate, vel resistentia, atq; adeo sine vllō corporis impedimento in instanti suam perficit operationem. Ergo, vt corpus perfecte obediat animæ, quoad has operationes, & omnia illa, quæ per se concurrunt, non est necessaria alia dos. Tercio reperitur in his actionibus aliud consequens, seu resultans ex actione, vt v.g. ex affectu gaudij sequitur aliqua sanguinis motio: vel ex operatione phantasie motio appetitus, & similia. Et in his omnibus etiam corpus perfecte obedit ex vi prædictarum perfectionum. Nam illa operatio, quæ consequitur, vel est motus localis, & perficitur agilitate, vel est operatio alterius potentie sensitivæ, & ad hanc sufficiunt omnia principia, quæ explicata iam sunt.

Dices, hæc omnia recte procedere de operationibus sensitivis omnino commensuratis naturali virtuti potentiarum, & obiectorum, & de facultate vtendi corpore ad illas exercendas, qualis suo modo fuit in Adamo in statu innocentie absq; vlla propria dote supernaturali. Fieri autem potest, vt hæc potentie eleuentur ad operandum perfectius, quam naturaliter possint. Vt v.g. visus ad videndum obiectum ultra distantiam connaturalem, vel ad videndum perfectius intensiue, quam naturaliter possit, vel fortasse ad videndum aliquod obiectum, quod viribus naturæ non posset, vt lucem intensissimam, vel (si esse potest) aliquod visibile alterius ordinis, vel si phantasia eleuari potest ad concipiendum aliquo modo Deum altiori modo, quam suapte natura posset. Respondetur concedendo, has, vel similes perfectiones esse posse in sensibus beatorum. Tamen, vt corpus in his omnibus perfecte obediat, nullam nouam perfectionem, aut dispositionem requirit: sed solum necessarium est, vt augeatur vis actiua, vel obiectorum ad imprimendas species ad maiorem distantiam, & cum maiori perfectione, & sine concomitantia materialis alterationis, vel ex parte animæ, & potentiarum eius, siue per maiorem Dei concursum, & auxilium, siue per habitum, aut qualitatem similem. Quæ omnia [vt dixi] non pertinent ad dotes corporis, sed ad dona animæ. His autē positis, ex parte corporis nulla potest esse resistentia, aut repugnantia, cum non alteretur, neq; naturalis eius dispositio vllō modo immutetur: ergo vt perfecte subiiciatur spiritui in his operationibus non requiritur alia dos.

Sed instabis, quia licet ad vtendum perfecte corpore in prædictis operationibus non sit necessaria noua perfectio: tamen ad non vtendum, id est, ad suspendendum operationes corporis pro arbitrio animi, necessaria est specialis virtus, vt verbi gratia, ad non audiendum, etiam si hic voces proferrantur, & facultas sit expedita, & sic de cæteris sensibus, & de appetitu, vt possit, verbi gratia, exercere affectum aliquem sine vlla corporis, vel alius humoris commotione. Hæc enim omnia, & similia sunt in potestate Beati. Nam si potest suo arbitrio imprimere species, vel continere influxum (vt supra vidimus) multo magis habebit hoc dominium in proprijs actionibus vitalibus. Respondeo, habere quidē Beatos hanc perfectionem: non tamē ex aliqua corporis dispositione. Quæ enim intelligi potest, quæ hunc effectū habeat? cum dispositio corporis eadē semper sit. siue sensus operetur, siue non. Non ergo potest illa esse ratio suspendendi actum, quādo Beatus nō operatur. Tota ergo hæc ratio potest esse in voluntate, ad quā spectat inferiores potētiās

Xx 4

mouere,

Obiectio 2a

Responsio

Obiectio

Responsio

Anima bea

ti vñ ad

suspenden-

dum opera-

tiones corpo-

ra unde ha-

beat.

Palud.
Soto.Durand.
Palud.
Soto.

mouere, quæ illi subijciuntur. Fiet autem post resurrectionem, ut omnes illi subijciantur. Porro hæc subiectio (ut opinor) non fiet per qualitatem aliquam inhaerentem inferiori, aut superiori potentia. Quia neque in inferiori posset impedire actionem, per solam suam præsentiam, vel inhaerentiam: alioqui etiam impediret, vel aliquo modo resisteret, quando voluntas imperaret. Neque etiam in superiori conferret ad suspendendam actionem inferioris potentia. Quia hæc suspensio non potest fieri per physicam actionem positivam. Sicut, quod calorignis suspendat actionem circa passum propinquum, & non resistens, non potest intelligi fieri per qualitatem aliquam adhaerentem calori, aut per positivam actionem superioris agentis seclusa naturali resistētia circa idem passum: sed per solam suspensionem diuini concursus impediri potest. Sicigitur prædicta potestas erit in Beatis non ex aliqua dote corporis, sed ex virtute animæ, cui diuinitus datum est, ut influxus in actiones suas sit in ipsius potestate, & voluntate, siue hoc sit, quia Deus alio modo non concurreret, siue quia sua lege, & voluntate potest hunc ordinem statuere. Nam sicut inter potentias animæ, quia in eadem anima radicantur, est quædam naturalis sympathia, ex qua interdum prouenit, ut ad actionem vnius moueatur alia, vel quoad specificationem, vel quoad exercitium: ita videtur Deū posse sua voluntate constituere hunc ordinem inter potentias, ut inferiores non agant sine consensu voluntatis. Facilius tamē intelligimus, si addamus, Deum interim suspendere concursum suum, quia iam ex lege eius non est debitus inferiori potentia, donec superior consentiat.

Perfectiones supernaturales corporum beatorum naturam perficiunt, non destrunt.
Hieronym. Ultimo tandem ex dictis constat, contra errores, quos adduximus initio huius sectionis, totam hanc supernaturalem perfectionem corporis non destruere naturam eius, sed corrigere potius (ut sic dicam) imperfectionis eius. Nam licet humanum corpus natura sua non sit lucidum: tamen lux ei adiuncta non destruit substantiam, neque accidentia illi conaturalia. Et simile est de alijs, ut euidentius constabit, dum singulas dotes in specie prosequemur. Propter quod recte dixit Hieronymus. Amos 5. *Hominem, corruptibile, & infirmum animal transformandum esse in spirituale, robustum, & incorruptum, mutans gloriam, non naturam.* Quod similiter dixit Anselmus in prologo, ca. 25. *Animale corpus resurrecturum spirituale, potestate, non natura.* Idemque latius explicuit Augustinus in Enchirid. cap. 91. & 1. Retract. c. 17. & alijs locis citatis: & recte Tertul. lib. de resurrect. carn. cap. 51. explicans illa verba Pauli, *Oportet, corruptibile hoc inducere incorruptionem. Quid (inquit) mortale, nisi caro? Quid corruptibile, nisi sanguis?* Et acute notat, Apostolum ad didisse pronomen illud, *hoc*, quasi ad designandum suam propriam carnem. Nam illud pronomen demonstrat rem præsentem. Illa ergo eadem caro (concludit) *que patitur corruptionem, incorruptionem induet: non in alia natura, sed in alia conditione, & statu, ut idem late explicat libro 5. contra Marcionem, cap. 10.* Et ex his satisfactum est fundamentis prædictorum errorum.

SECTIO II.

Quæ & qualis sit claritas corporis Christi.

Socius. **L**icer omnes Theologi in 4. partim d. 44. partim d. 49. doceant, omnia corpora gloriosa habitura claritatem aliquam (quia hoc expresse in Scriptura asseritur) non tamen omnes eodem modo illam declarant. Scotus enim d. 49. q. 15. solum existimat esse certum illa corpora habitura colorem perfectissimum, cum quadam refulgentia, & aptitudine ad se manifestandum. An vero propriam lucem in se habeant, ac recipiant, sub dubio relinquit, & solum sub conditione (si id est possibile) affirmat hoc

Durand. esse sentiendum. Neq. ab ea sententia multū discrepat Durand. d. 44. q. 8. Nam licet simpliciter existimet probabilius in corporibus beatis esse internam lucem: dicit tamen, etiā posse intelligi, quod sint clara solum quia erunt tersa, ac polita: unde fiet, ut Solis radijs, & aliorum luminarium fulgeant magna claritate. Sed immerito hi authores hanc rem in dubiū reuocant. Nam constat ex Scriptura, claritatem, & fulgorem corporis gloriosi fore perfectissimum, & longe maiorem splendore solis, ut omnes Patres interpretantur. Nō potest ergo illa claritas consistere in solo nitore, vel puritate coloris. Neq. potest, resurgere extrinsecus ex Sole, & ex alijs luminaribus.

Des claritas in corpore glorioso quid sit.
Dicendum est ergo primo, hanc claritatem esse internam lucem corporis gloriosi, ac perfectissimā qualitatem ipsi inhaerentem. Probat primo ratione facta, & fundata in omnibus testimonijs in 1. sect. adductis. Secūdo, quia non posset corpus aliter fieri lucidum. Hæc enim denominatio non est extrinseca, ut per se notum est. Etenim hæc qualitas per se datur corpori glorioso, non quidem ad aliquod operandum, sed ut sit formalis perfectio, & pulchritudo eius. Item quia etiam si corpus gloriosum nullo alio corpore circumdetur, ut v.g. extra cælū empyreum, est eodem modo lucidū, & corpus Christi, quando ante Ascensionem erat in terra circumdatum aere, in se lucidius, ac fulgentius erat, quā aer, quo circumdabatur. Ergo illa lux non potest esse in corpore circumstante: ergo est in ipsomet corpore glorioso. Respondere quis posset, esse subiectiue in aere existente intra ipsum corpus gloriosum. Sed licet verum sit esse in illo, non tamen in solo illo, alias

Corpora beatorum trans parentia Greg. Pap.
C non posset ipsa superficies externa corporis lucida esse, & videri. Præsertim quia sancti Patres non solum dicunt illud corpus esse lucidum: sed etiam esse perspicuum, ac transparentē, ita, ut omnia eius mēbra, ac viscera externis oculis patere possint. Quod his verbis docuit Greg. lib. 18. in Iob. c. 27. alias 31. exponens illa c. 28. *Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum. Quid aliud in auro, vel vitro accipimus, nisi illam supernam patriam, illam beatorum ciuium societatem, quorum corda sibi inuicem & claritate fulgent, & puritate translucent.* & infra. *Patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis harmonia, si q. vnusquisq. tunc erit conspicibilis alteri, sicut nunc est: non potest conspicibilis sibi. Eadem sententiam significat Aug. lib. 22. de ciuit. c. vltimo, dum inquit.* *Omnia membra, & viscera incorruptibilia corporis profutura in laudibus Dei, cuius rei eam subdit causam. Quia omnes illi, qui nunc latent harmonia corporalis numeri, tunc non latebunt intrinsecus. Et in lib. de cognit. vitæ. cap. 45. dicit, corpus illud perspicuitate futurum æquale spiritibus, & Soli. Expressius hoc docuit Laurent. Iustinian. lib. de disciplina & perfect. monasticæ conuersat. c. 23. vbi de corpore glorioso hanc in modum eleganter scribit. *Nimiam quoque claritate fulgebit, ita ut Solus septies transcendat splendorem: non autem lumine suo intuentium se reuerberabit aspectum, sed ineffabili quodam modo confortabit, clarificabitque erit que tota eius substantia corporis oculis visibilis, adeo ut viscerum, cætorumq. membrorum harmonia Conditoris declararet maiestatem admirandum.* Et hoc etiam docuit D. Th. in 4. d. 44. q. 2. ar. 4. q. 1. præsertim in sol. ad 2. vbi alii Theologi idem tradunt, quamuis Bonau. Scotus, & Durand. oppositum sentiant, quorum rationes statim dissoluemus.*

D. Thom. Palud. Scotus Richard. Mat Sup. Gab.
Ex hac ergo Sanctorum doctrina dico secundo, hanc claritatem futuram esse in omnibus partibus corporis gloriosi, nec solum in extrema superficie, sed in tota profunditate, & in carne, ossibus, ac cæteris membris. Ita D. Thom. supra, quem sequitur Palud. dif. 44. q. 5. Scotus dif. 49. q. 4. artic. 8. Richard. artic. 4. q. 6. & Maior. q. 19. Supplement. Gab. dif. 44. q. 2. Probat, quia alioqui non posset totum corpus esse peruium oculis. Illa enim pars interior, quæ lucida non esset, neq. ipsa videri posset, neq. posset, ut potest